

Ruwe bolsters
Catalijn Claes

Roman

Catalijn Claes

Ruwe bolsters

Uitgeverij Zomer & Keuning

Diep voorovergebogen over het stuur van zijn bakfiets trapt Sander Kroon richting haven. Hij heeft de wind pal tegen en af en toe slaat een vlaag motregen in zijn gezicht. Hij is op weg naar de visafslag die klokslag zeven uur begint. De afgelopen jaren zit het hem niet mee. Het is zorgen en nog eens zorgen, alle dagen is er wat, en meestal van buitenaf, waar je totaal niet op rekent. En niet te vergeten die onbetaalde rekeningen in het onderste laatje van zijn bureau, wat prompt harrewarren geeft met Riek, en hierin heeft ze geen ongelijk. Ach, hij weet het zelf ook wel: vroeger goed van betalen, maar de tijden zijn veranderd, heb je niet dan schok je niet, en hij kan het ook niet van zijn rug snijden. Nee, zeg zelf, vroeger geen krimp, en nu? Lange tijd bleef hij buiten schot door de van hogerhand opgelegde bezuiniging, maar nu treft het lot ook hem. Inflatie, quoterings, bezuiniging, eenieder krijgt ermee te maken, dus ook hij, Sander Kroon. Als het zo door gaat is er geen houden meer aan, en gaat alles wat hij in de loop der jaren met eigen handen heeft opgebouwd op de fles.

Enfin, hij is de enige niet. In zijn branche zijn het de vissers, afslagers en visventers die voor de bijl gaan, en overall klinken klaagliederen, waar je ook komt. En de 'hoge heren' ondertussen die zeggen het te weten, kennen krimp noch kramp en stoppen aan het eind van het jaar elkaar vette bonussen toe. Rijken zeggen nog altijd hoe armen moeten sparen. Vanochtend op de radio vertelde het nieuws dat er in het land heel wat kinderen onder de armoedegrens leven en dat er weer een aantal voedselbanken bij zijn gekomen, dan moeten zij die dat in de hand hebben gewerkt zich toch de ogen uit de kop

schamen. Althans, als ze nog het gevoel van schaamte kennen?

Jawel, schaamte, want als eigen macht te gronde gaat en een verloren aanzien overblijft, reken maar dat dát pijn doet. Maar hoe je het ook wendt of keert, ze komen altijd weer aan goedgebetaalde baantjes. Nee, dan hij. Sander Kroon, en met hem nog een aantal zwoegende handelaren, die net als hij met hetzelfde sop zijn overgoten, zien er ook geen gat meer in. Iedere trap op zijn pedalen is een trap naar de onzichtbare vijand die ‘bezuinigingen’ heet. Dan is er ook nog de opgelegde quotering voor de kotterschippers waardoor er minder aanvoer is en hogere prijzen, dat het verlies voor de schipper niet dekt. Zodoende stijgt ook de prijs voor de vis aan de venterskar, waardoor klanten wegblijven. Piet Bruul, een van de afslagers, klaagde vorige week: ‘Het is dat ik ervan vreten moet, anders gooide ik het bijltje er subiet bij neer.’

‘En dan?’ zei Jaap Smit, met een grijns om zijn littekendunne lippen. ‘Van kindsbeen af zitten we in de vis, we weten en kennen niks anders.’

En zo is het.

Ook Sander zit in de vishandel, en heeft nooit anders gedaan. Als schooljongen was hij op zijn vrije middagen hulp in het rokerijtje van opa Kroon, daarna ging hij bij zijn vader in de vishandel. Zijn vader was een kortaangebonden man: weinig woorden, hard werken. Hij bracht zijn zoon met harde hand de kneepjes van handel en wandel bij. Als hij eraan terugdenkt staat het hem bij als niet plezierig, maar zijn vader maakte wel een kerel van hem die met twee benen stevig in de maatschappij stond. Hij werkte vol overgave en met plezier samen met zijn vader, die zich naarmate hij ouder werd meer en meer uit de vishandel en rokerij terug-

trok en het meer aan Sander overliet. Sander bouwde het in betrekkelijk korte tijd uit tot een bloeiende zaak, bekend in stad en omgeving. Het werden jaren van een rijk leven, er werd niet op een stuiver gekeken, in het vrije weekend dan weer hier en dan weer daarnaartoe, en alles was uiteraard pais en vree.

Toen kwam als een donderslag bij heldere hemel de inflatie, en vanuit Den Haag werd het noodlot opgelegd, de grote bezuiniging, met als gevolg vele werklozen. Bij Jan en alleman liepen de verdiensten terug, ook bij Sander. Hoewel hij zich alle dagen een slag in de rondte werkt, boert hij meer en meer achteruit, en ondanks het dreigend weten van wat komen gaat, sust hij zich met de gedachte: eens zal het weer beter gaan, is het vandaag niet dan is het morgen, of overmorgen, of de dag daarna. Jawel, zo denkt hij, of liever gezegd: hij tracht zo te denken, want potdorie, een mens moet zich niet te sappel maken als het hem een tijdje niet meezit, hij heeft weleens voor hetere vuren gestaan, maar altijd kwam de zaak weer rond, en ach, die onbetaalde rekeningen... het komt wel weer goed. Als de handel van de week goed loopt, rollen de centjes binnen, worden al die achterstallige rekeningen betaald en is er geen vuiltje meer aan de lucht. En als Riek nu ook eens zo dacht, maar die is van boter bij de vis, zowel voor zichzelf als voor een ander, en die onbetaalde rekeningen zijn haar een doorn in het oog. En als hij heel eerlijk tegenover zichzelf is...? Maar prompt sust hij zijn malende gedachten: het komt wel goed, zegt hij tegen zichzelf. Jawel, als het met de handel een beetje meezit, want anders... Dat is iets waar hij liever niet aan denkt. Tjonge, wat staat er een straf windje. Af en toe moet hij vol op de trappers staan.

Zo, hij is er. Hij slaat de hoek om naar de haven, en op slag verandert de situatie, heeft hij de wind in de rug,

hoeft hij geen trap meer te doen. Vals licht schampt tussen de jagende wolken door en werpt grillige vlekken op het woelige water, dat schuimend uitvloeit tot onder de steigers, waar een aantal binnengelopen kotters ligt afgemeerd.

Plots verschijnt er een schim voor zijn wagen, die zijn gedachten doorbreekt. Hij trapt vlug op de rem en trekt de handrem aan. Ziet hij het goed? Jawel, 'ouwe' Bram Verwey, de handen diep in de steekzakken van zijn jekker, de pet ver over het voorhoofd getrokken tegen de harde wind, zwart baaien klepbroek, zwarte wollen kousenvoeten in gele klompen, dat is Bram ten voeten uit. Bram, in zijn jonge jaren eerste roeier die de slag aangaf in de reddingsvlet en de enige nog overlevende van al die stoere kerels die hun leven waagden bij een razende zee en windkracht tien, in de volksmond 'oud zout' geheten. Bram, die volgens eigen zeggen als jochie nog op een platbomer heeft gevaren en op latere leeftijd op een haringlogger overstapte, waar de schipper hem met een stichtelijk woord, en de dekknecht hem met stevige schoppen onder z'n gat het vissen op de Noordzee hadden bijgebracht. Harde jaren, hij geeft het toe, maar het had ook zijn voordeel – hij is er een bekwaam visserman door geworden.

Maar Sander, met de schrik nog in zijn lijf, en met het oog op de oude visser, zegt heel wat anders: 'Verdomme Bram, ik had je bijna van de sokken gereden.'

Als antwoord gaf Bram een grijns van oor tot oor. 'Maar dat deed je niet.' En hij vervolgt, met een kennersblik op de grauwgrijze wolken die overdrijven: 'Het is aan het afbuien, het ergste hebben we gehad.'

'Is er nog een beetje aanvoer?' vraagt Sander dan, met een blik op de weinige kotters die aan de steiger liggen afgemeerd.

Bram werpt hem een vluchtige blik toe van onder zijn borstelige wenkbrauwen. ‘Wat denk je zelf?’

Ja, wat denkt hij eigenlijk zelf? Sander zucht en zegt: ‘Het mooie is van de visserij af.’

Bram knikt. ‘Piet Kraak liep binnen met honderd kistjes schol. Willem Verbeek dito, en van die anderen weet ik het niet.’

Nee, Bram niet nee. Sander des te meer. Magere aanvoer, hogere prijzen. Met uitventen van de schol zal er weer een paar kwartjes per kilo bij moeten, wil hij er nog wat aan verdienen. Zal je zijn vaste klantjes horen. Het beeld van Griet Kuiper kruipt door zijn geest, vorige week moest hij het al horen: ‘Nou, nou, Sander Kroon, jouw mondje doet ook niet zeer van het vragen, en dat voor een kilo walscholletjes. Enfin, doe maar een pondje, maar als het nog duurder wordt...’ Hij schrok van haar woorden. Griet koopt al jaren bij hem aan de kar en heeft altijd een gulle lach, een vriendelijk woord. En nu? Maar voor hij in de verdediging schoot, zei Jaantje Lont met een veelbetekenende blik richting Griet: ‘Beter duur dan niet te koop, wat jij, Sander?’

Hij, turend van de scholletjes naar de wijzer van de weegschaal, ging op die vraag niet in. Het is in de buurt bekend: die twee vrouwen liggen elkaar niet, dus mondje dicht en ‘slikken’, want aan de kar is iedere klant koning. Hij liet de afgewogen scholletjes in Griets pannetje glijden, hield met moeite een zucht in en zei: ‘Da’s twee vijftig, Griet. En wat de prijs betreft: geloof me, ik zag het liever anders.’

Met een zuinig gezicht pakte ze het pannetje van de kar. Ze liet het geld in zijn hand glijden en schamperde: ‘Geloven doen we in kerk, Sander.’ Vervolgens liep ze met opgeheven hoofd bij de kar vandaan, en naast hem

zei Jaantje verwonderd: ‘Nou moe, heb je daarvan terug?’

Hij, met de zorg in zijn hart, keek Griet na en zei: ‘De een is de ander niet. Vertel eens, wat mag het zijn, Jaantje?’

‘Een kilo garnalenscholletjes. M’n vent heeft trek in een gebakken visje, en wat doe je dan als vrouw, zeg nou zelf.’

Met een blik op het ronde, blozende vrouwengezicht zei hij: ‘Dan geef je hem zijn zin. Zo is het toch, hè, Jaantje?’

Ze gaf hem een glimlach die heel haar gezicht deed stralen. ‘Die ouwe dibbes van me is gek op een gebakken visje, daar mag je hem bij wijze van spreken midden in de nacht voor wakker maken.’ Op wat dromerige toon ging ze verder: ‘Eimert... Ik had me geen betere vent kunnen wensen. Al was het in het verleden lang geen rozengeur en maneschijn, ach Here nee, maar overal is wat, en we hebben het gered. Juist door die beroerde tijd van toen hebben we elkaar beter leren waarderen.’ Ze gaf een vertrouwelijk drukje op zijn arm. ‘Laat Griet maar kletsen, die komt wel weerom, geloof jij Jaantje maar.’

Jawel, geloven, dat houdt de moed erin, ze zeggen het allemaal op z’n tijd, maar nadien heeft hij Griet niet meer aan de kar gezien. Griet is nu vaste klant bij Mees Mos, die zijn handel inkoopt bij Waddenvisser Piet Moeras. Dat schept geen enkele verplichting, kun je alle kanten uit. Maar bij Sander liggen de kaarten anders, hij is lid van de afslag die hem verplicht tot vaste afname van de dagelijks vers aangevoerde Noordzeevis. Soms zit het mee, soms zit het tegen, en het laatste het meest. Zoals vroeger nog weleens oogluikend een mazzeltje werd toegestaan, dat is allang uit den boze. De reden? De opge-

legde quoterings, waardoor er minder aanvoer is van vis.

Zoals vroeger – gooi uit het net en het geld zwemt erin – zo is het niet meer. Of het ooit terugkomt, dat is voor menigeen de grote vraag. Voor menig visserman wordt de aflossing van de opgenomen hypotheek voor zijn schuit steeds zwaarder, en die last hangt hem als een molensteen om de nek. Ook Sander voelt elke dag de zorg en pijn van de teruglopende inkomsten, en het wordt thuis meer en meer één boterham met beleg, en één met tevredenheid. Maar godzijdank heeft hij niet de zware druk van een hypotheek. Hij daarentegen heeft Riek, dat is voor hem de werkelijkheid. Riek is een best wijf en nog betere moeder, maar de laatste tijd rijdt ze nogal eens van d'r paleis. Bij het minste of geringste gaan hup de stekels omhoog en vallen tussen hen harde woorden. Achteraf meent ze het stevast niet zo kwaad, maar er dreigt wat en dat voelt ze, en hij weet het en voelt het nog beter, vooral tegen het eind van de maand, als de krimp in zijn knip steeds erger wordt. En probeer dat eens aan anderen uit te leggen, die hem nog steeds voor 'vol' aanzien. Dat doe je niet, dat houd je voor je, een mens loopt niet met zijn gebrek te koop; althans, hij niet. Hij tuurt in de richting van de afgemeerde kotters, waar rafelige vaantjes hoog in de top van de mast fladderden in de wind. De wind die vaantjes vreet tot aan het touwtje, telkens weer.

‘Heb je het al gehoord van de gebroeders Vlaming?’ De rasperige stem van ouwe Bram haalt hem uit zijn gedachten.

Hij is op slag weer bij de dag van vandaag. ‘Hoezo gehoord?’

De gebroeders Vlaming, handkockelaars, een eigen volk, kerels van stavast en harde werkers, die in hun groene waadpakken op het ritme van het tij ‘dansend’

over het wad gaan. Voor zijn geestesoog verschijnt het beeld van Taag en Hielme Vlaming in hun waadpak, dansend over het slib, in hun handen een ijzeren beugel, waaraan een net hangt. En maar ‘dansen’ en slepen. Zwaar, afmattend werk, dat van handkockelaars veel eist. Mankracht. En ze kunnen er wezen, de gebroeders Vlaming, dat zijn stoere knapen die aan de beugel het vastzittend net over het losgewoelde wad slepen, dat als het even meezit pakweg in één keer vijftig kilo kan opbrengen. Een aantal jaren terug was daar amper een stuk brood mee te verdienen maar nu is het een gouden business, al word je er niet van de ene op de andere dag miljonair van. Voor zover Sander het begrijpt, zijn Spanje en Frankrijk goede afnemers. Duizenden kilo’s kokkels gaan over de grens, meestal voor conserven, en net als overal geldt: de massa vult de kassa.

Hoewel... Rikus Scheer wist te vertellen dat sinds vorig jaar het kokkelen aan banden is gelegd. Iedere handkockelaar heeft nu een persoonsgebonden vergunning, zodat er genoeg kokkels overblijven voor de wadvogels. Grote en kleine sterns, kluten, scholeksters, visdiefjes, en de steeds zeldzamer wordende strandplevier, die stilte en rust zoekt voor zijn nest, maar waar vind je dat vandaag de dag? Het strand wordt opgeslokt door de vele badgasten, het wad door de kokkelaars en pierenstekers die als bijverdienste volop pieren steken voor de sportvisserij. De laatste tien jaar is er heel wat veranderd. Voorheen hadden de kotters vissers volop het tij mee, en de handkockelaars tegen. Vandaag de dag is het precies andersom, gaat het de kokkelaars voor de wind en hebben de kotters vissers het nakijken.

‘Het gaat anders als een lopend vuurtje.’

Hè? Wat? Bram, die zijn gedachten op de vlucht jaagt.

Bram, het wandelend nieuwsblad. Sander kriegelt: 'Spreek je eens wat duidelijker uit.'

'Dat zal ik,' zegt Bram, 'doe je oren open en luister. Het praatje gaat dat de gebroeders Vlaming een vette prijs in de loterij hebben gewonnen, en dat voor de eerste keer dat ze meespelen. Als ze dat geld nu in een kotter steken, zijn ze wijs.'

'Dan moet het wel een heel vette prijs zijn,' zei Sander.

'Wat heet,' zegt Bram, 'naar horen zeggen de honderdduizend.'

'Daar heb je geen kotter voor,' zegt Sander. Maar o, wat steekt dat nieuws. Sander speelt ook al een aantal jaartjes mee in de loterij, tot ergernis van Riek. Telkens weer moet hij horen: 'Wees toch wijzer man, da's goed geld naar kwaad geld gooien.' Dat brengt hem dan wel aan het twijfelen, maar hij heeft al een paar keer een eigen geldje gewonnen. En Riek weer: 'Lokaas, zo houd je een gek zoet, en jij trapt erin.'

Is dat zo, zoals Riek zegt? Trapt hij erin? En al die andere gelukzoekers die een kansje wagen? Kijk naar de gebroeders Vlaming! Als het waar is wat ze zeggen...

Bram gaat er een tikkeltje zangerig op door: 'Kan wezen, kan wezen, maar het geeft wel wat zekerheid om bij de bank aan te kloppen. Dat ben je toch wel met me eens?'

Eens. Wat is eens? Onbetaalde rekeningen zweven door zijn geest, en Riek die maar blijft mopperen. Bram steekt opnieuw de loftrompet over de gebroeders Vlaming. Taag en Hielme, handkokkelaars en stoere werkers, altijd geweest. Sander kent ze al jaren. Naut, zijn oudste zoon, zat vroeger bij hen op school en een enkele keer nam hij die knapen mee naar huis. Maar tot

vriendschap is het tussen hen nooit gekomen.

Kokkelaars zijn natuurlijk niet beter of slechter dan kottervissers, maar het is toch een volk apart in hun denken, doen en laten. Hoewel Naut, zijn oudste, zelf ook een beetje apart is. Die heeft een hekel aan alles wat met de visserij van doen heeft, en overname van de winkel en rokerij ziet-ie helemaal niet zitten. Die eer laat hij aan Jurie. Jurie, de jongste zoon des huizes, die altijd in zijn vrije tijd langs strand en haven dalf, en als hij de kans krijgt met een kotter buitengaats gaat. Iedere visser kent Jurie, en Jurie kent iedere visser. Hij kan wel zeggen nog beter dan zijn vader.

Als je Sander in het hart kijkt, zou hij het wel een beetje hechter willen zien tussen zijn beide jongens, want ondanks dat ze als broers elkaar mogen, er is geen eenheid tussen die twee. Maar het moet gezegd: beiden zijn dol op hun zusje Maartje, en andersom. Ze kijkt vooral Naut naar de ogen. In alles is hij haar held. Naut is een slimme jongen. Hij is cum laude geslaagd en werkt nu als chemisch analist op een van de booreilanden pal onder de kust, met een groter salaris dan zijn vader ooit heeft kunnen verdienen. Jawel, zijn vader, die door de opgelegde bezuiniging meer en meer achteruit boert, en vreest met grote vreze.

En Bram, alsof het hemzelf betreft, ouwehoert maar door over de kotter. Bij Sander schuiven ondertussen zijn klantjes door zijn geest, met Griet en Jaantje voorop. En Riek, ja zij vooral. Hij wil haar beeld van zich afschudden, maar het lukt niet, en hij valt narrig uit tegen Bram. 'Jaja, een kotter op het wad. Nog wel beschermd gebied.'

Bram grijnst breeduit en zegt met een zekere voldoening: 'Ha, loop jij even achter in de tijd. Er mogen

maximaal drie boten in het gebied. En komt de zaak rond, dan zijn zij nummer één, dus wat dat betreft... Ik geef ze alle kans.'

'Ja, jij. Maar hoe denkt de bank erover? En dan nog wat: een lening van pakweg een miljoen, da's voor de gewone man een smak geld, maar voor een bankier een pennenstreek.'

Bram reageert luchtig. 'Wat zou het. Er is geld genoeg in de wereld, en voor kokkelaars zijn het vandaag de dag gouwe tijden.'

In hem ontwaakt een gevoel van antipathie jegens de gebroeders Vlaming. Dat Sander zo'n gelukje niet ten deel valt... hij, die het zo goed kan gebruiken. Ja, wie niet? Geld. Heel de wereld draait om geld. Heb je het, dan doe je wonderen. Heb je het niet, dan is het donderen. Dat laatste geldt voor hem, en zo zijn er nog wel een paar. En Bram, zijn waffel staat niet stil, het is alles gebroeders Vlaming wat de klok slaat.

Sander, geïrriteerd, valt nijdig uit: 'Verdomme Bram, zet eens een andere plaat op.'

'Hè?' Bram werpt hem een verbaasde blik toe. 'Waar slaat dat nu op?'

Hij ziet Brams verongelijkte gezicht, schiet onwillekeurig in de lach, kijkt op zijn horloge en zegt: 'Al over zevenen, ik ga ervandoor, met recht, anders vis ik straks achter het net, en wat de gebroeders Vlaming betreft: als het zover komt, horen we het wel.'

Bram gnuift. 'En dat menigeen de zon niet in het water kan zien schijnen, da's zeker!'

Hè, dat steekt... waarom zegt die ouwe dat nu? Enfin, maar net doen alsof het hem niet interesseert. Hij gooit zijn been over het zadel en zegt: 'Afwachten, Bram. Afwachten, zo is het met alles.'

'Net zo je zegt, Sander.' Bram glundert. 'En wie weet,

misschien zit er voor ons een borreltje in.'

'Daar zou ik maar niet te vast op rekenen. Een kotter kost geld, Bram. Veel geld. Trouwens, ik moet het nog zien.'

Bram kijkt nu toch wel een tikkeltje gepikeerd. 'Als je mij niet gelooft, vraag het Willem Verbeek dan. Hij weet er ook van.'

'Dat zal ik, Bram, dat zal ik,' zegt Sander, en hij rijdt weg op zijn bakfiets.

Hij heeft nog maar net een voet over de drempel gezet of Piet Bruul, de afslager, komt hem tegemoet. 'Je bent wat aan de late kant, Sander. De veiling is zo goed als afgelopen.'

Ergernis springt in hem op. Daar heb je het al. Bruul, die met een zekere voldoening zijn gezag laat gelden. Bram ook met zijn opgewonden gepraat. En Sander ging er met een gewillig oor in mee, al was het af en toe met een tikkeltje jaloezie en pijn. Maar om Bram de schuld in de schoenen te schuiven... Vlug zoekt hij zijn heil in een leugentje en zegt: 'Het zat vanochtend wat tegen, een lekke band.'

Bruul begrijpt het, knikt, en gaat er wijselijk op in: 'Pech hebben we allemaal op z'n tijd, en vanochtend was het weer knudde. Weinig aanvoer, weinig omzet. En wat er was, ging voor hoge prijzen weg. Vijfenzeventig piek voor een kistje schol. Zo kras heb ik het nog nooit beleefd, en nog dekt het de schade niet.'

Sander is verbaasd. 'Hoe bedoel je, Bruul?'

Bruul zuigt op zijn onderlip en last een moment van stilte in. Dan zegt hij: 'De laatste tijd wordt de aanvoer steeds minder, en als dat zo doorgaat... Enfin, het laat zich raden.'

Het is of er bij Sander een alarmschel afgaat, en hij

vraagt meer dan hij zegt: ‘Dus zo ver werkt de quotering door?’

Bruul, die voelt dat hij in zijn praat een tikkeltje te ver is gegaan, knippert een paar maal met de oogleden en sust op een luchtig toontje: ‘Kom, kom, geen zorgen voor de dag van morgen, en mocht het toch zover komen, dan zal Schouwenaar als eerste wethouder Bogaard aan z’n jasje trekken.’

Aris Bogaard heeft stadsbelang in zijn portefeuille, maar of daar de afslag onder valt? En Geert Schouwenaar is een vlotte, vrolijke vent met hart voor zijn personeel, die iedereen het motto voorhoudt: ‘Hoop verloren, alles verloren. Enfin, we draaien nog.’

Juist, hoop... Elke visser en visventer leeft ervan. De één vist, de ander vent uit, en beiden verbergen hun zorgen en werken door en praten er niet over. Nee, dan de handkokkelaars! Die slepen hun net over het wad tot het vol is en beleven gouden tijden. Voor hij het beseft, rolt het van Sanders lippen: ‘Als hij de gebroeders Vlaming nou eens vroeg.’

Bruuls blik flitst zijn kant op. ‘Heb jij die onzin ook gehoord?’

Hij knikt. ‘Ouwe Bram heeft er zijn mond vol over.’

‘Er zijn er meer die in dat praatje geloven,’ zegt Bruul.

‘En jij?’

‘Ik?’ Een schamper lachje.

Bruul is een betrouwbare vent die, voor zover Sander weet, er nooit omheen draait. Hij krabbelt onder zijn petje en op zijn netvlies verschijnen Taag en Hielme Vlaming, kokkelaars van het eerste uur. Hardwerkende kerels, gevormd naar de natuurelementen van wad, wind en water. Ze wonen met hun vader en zuster voorbij de kolksluis in een verbouwd huis van de waterstaat. Hij ziet ze alleen als ze in hun krakende

tweedehands Fordje om de twee weken een lading kokkels brengen en op de prijs van hun waar na alleen dát zeggen wat ze kwijt willen. Hij voelt Sanders blik op zich gericht en zegt aarzelend: ‘Ja, wat moet ik erop zeggen?’

‘Ligt die vraag zo moeilijk, Bruul?’

‘Kun je wel stellen, ja. Dat praatje heb ik ook van derden. En wat ik ervan denken moet? Maar vraag Willem Verbeek, hij kent die gasten beter dan ik, het is familie van hem.’

‘Wat?’ zegt Sander. ‘Het is voor het eerst dat ik het hoor. Willem is toch een Verbeek?’

‘Jawel, maar het zit aan moederszijde, een verre tak ergens. Vraag het hem zelf, daar komt hij net aan.’

Plots staat Willem voor hem. Maar voor Sander iets kan vragen, valt Willem met de deur in huis: ‘Goed dat ik je tref, Sander. Ik zit omhoog. Twee mannen hebben de griep. Nou dacht ik zo: kan Jurie invallen? Het gaat om twee weekjes.’

‘Jurie? Ja, die wil wel,’ zegt Sander zonder twijfel. Jurie is een aanpakker, dat hoeft hij niet eens te vragen.

‘Jawel,’ zegt Willem, ‘maar ik heb ook met jou en Riek te maken.’

‘O, van mij mag-ie, geen enkel bezwaar.’

‘En van je vrouw?’

Hmm, wacht even. Riek leeft onder de angst van kommer en zorg, terwijl Jurie een type is van ‘geen zorgen voor de dag van morgen’.

‘Of ik je vader hoor,’ zei Riek laatst tegen Jurie toen die weer eens te luchthartig was naar haar zin. ‘Maar al die onbetaalde rekeningen? Nou? Geef daar eens antwoord op!’

‘Als ik het wist, zou ik het zeggen,’ reageerde Jurie lachend.

Dat viel verkeerd bij Riek. Wit van woede greep ze hem bij de arm, rukte hem overeind van de stoel en snauwde: ‘Dat vreet maar uit de pot van Egypte. Eruit jij, en zoek werk.’

Sander, geschrokken door haar verbeterden uitval, viel scherp uit: ‘Nou is het wel mooi, vind je niet? Je eigen zoon...’ En tegen Jurie: ‘Zitten jij!’

Jurie, in totale verbijstering, ging zitten. Riek barstte in snikken uit en Sander, met de situatie aan, legde zijn hand op haar schouder en suste: ‘Kom, kom, zo erg is het nu ook weer niet. Maar denk voortaan eerst na voor je wat zegt.’ En tegen Jurie: ‘Doe wat je moeder zegt, zoek werk, jongen.’

Jurie keek hem verwonderd aan. ‘Wat krijgen we nou, ik werk al jaren bij jou.’

Juist, dat jong had gelijk. Jurie is geen leerhoofd zoals Naut. Jurie loopt al jaren in Sanders spoor. Zo vanaf de lagere school kwam hij bij vader in de vishandel. Jurie is een goede werkracht en als Sander eerlijk is, moet hij toegeven dat hij zonder die knaap nooit zover zou zijn gekomen. Maar door die opgelegde quotering en nog eens die bezuinigingen eroverheen loopt het op alle fronten terug, en iedereen is de sigaar. Waar je ook komt, het is overal kommer en kwel. Als er niet gauw een klein wondertje gebeurt, is het gedaan met Sander Kroon. Zo’n wondertje als bij de gebroeders Vlaming, indien het praatje waar is dat nu de ronde doet. En hij, en hij dan? Hij speelt toch ook al een aardig tijdje mee in de loterij, met in zijn hart het verlangen van als... Vooral de laatste tijd. Maar krijgt Riek dan toch een klein beetje gelijk? Jaagt Sander een valse illusie na? En toch... en toch...

Meeglijdend op zijn gelukzalige gedachten zei hij tegen zijn vrouw: ‘Stel je toch eens voor, Riek, honderd-

duizend gulden, geen zorgen meer, en wat je er allemaal mee kunt doen...'

Riek reageerde treiterig kalm. 'De honderdduizend? Da's hemelhoog gegrepen. En wie hoog kijkt, zal laag vallen.'

Hij, gekrenkt door haar minachting, stoof op. 'Welja, trap je kerel maar in een hoek. En waarom een ander wel en ik niet? Eenieder heeft toch een gelijkwaardige kans?'

'Man, je maakt me horendol met dat stomme gevraag,' zei Riek op het snauwende af.

'Dus jij denkt dat Riek er geen bezwaar tegen heeft als Jurie...' dringt Willems stem weer door tot zijn gedachten.

Sander, met het geharrewar van gisteren nog vers in zijn geheugen, vooral tussen Riek en Jurie, zegt quasi-opgewekt: 'Zal ik mijn eigen vrouw niet kennen? Neem jij Jurie maar mee aan boord. Trouwens, een paar weken het zeegat uit, daar is-ie wel voor te porren.'

Willem kijkt opgewekt. 'Da's dan afgesproken, en hij zal er niet aan tekortkomen.' Dan wendt hij zich tot Bruul. 'Vertel eens, ouwe gabber, hoe liggen de prijzen?'

'Hoog,' zegt Bruul, 'maar je sopt er niet vet van, want er is te weinig aanvoer.'

'Vertel mij wat.' Willem schudt zijn hoofd. 'Honderd armzalige kistjes, je haalt er amper je stookkosten uit. Nee, dan de kokkelvissers vandaag de dag. Beste tijden. Wat heet... Zij rijk, wij aan de dijk.'

'Is het dan toch waar, Willem, wat ouwe Bram beweert?' vraagt Sander, vlug ademend.

'Hoezo beweert? Dat van die honderdduizend? En stel dat het waar is, worden wij er dan beter van?'

Hè! Hoe formeel klinkt Willems stem in zijn oren, al weet hij het zelf ook wel. Maar toch, die woorden van

Bram laten hem niet los. ‘Hij zei nog: vraag Willem Verbeek, die weet er ook van.’

‘Da’s waar, Hielme zelf heeft het me verteld, en je kunt wel stellen: klinkklaar geluk. Hij ging op een pakkie shag uit, betaalt, zegt Koos Versteeg tegen hem: “Het laatste lot Hielme, verlos me ervan, wie weet heb je een gelukkie.” Maar Hielme en Taag zijn geek gokkers, en die ouwe helemaal niet. Enfin, Hielme laat zich bepraten, gaat overstag, en pats – raak. En hoe! En Koos Versteeg heeft het nakijken. En de pee in, je wilt het niet weten.’

‘Wat heet,’ zei Bruul. ‘Reken maar dat het bij menig-een die het hoort, steekt. Reken maar.’ Dan zegt hij, met al zijn aandacht weer op Sander – ook een van de werkende klasse, die door de bezuinigingen hard achteruit boert: ‘Ik heb voor jou nog een paar kistjes schol achter de hand gehouden. Het is niet veel, maar beter dan niks.’

Willem geeft Sander een knipoog. ‘Sta jij effe bij hem in de pas!’ Willem mag hem wel, Sander Kroon, en dat het de man de laatste tijd tegenzit, is hem bekend. Maar wie niet? Enfin, de gebroeders Vlaming hebben het geluk mee, en nu maar afwachten of ze de weelde van het geld kunnen verdragen. Hoe zei zijn vader het vroeger ook weer? *Luister, zoon, heb je geld doe je wonderen, heb je het niet is het donderen.* En zo is het. Wat kletst Sander nu? Hoort hij het goed? Een kotter? De gebroeders Vlaming? Hij vraagt: ‘Wie zegt dat?’

‘Bram Verwey,’ zegt Sander. ‘Ik kwam hem onderweg hiernaartoe tegen.’

Willem reageert een tikkeltje honend: ‘O die? Oud zout! Enfin, je moet maar zo denken: als-ie over de een kletst, heeft de ander rust. Wat zeg jij, Bruul?’

Bruul zegt voorlopig niks; hij heeft razend trek in een

sigaretje, vist een pakje shag uit zijn broekzak, verontschuldigt zich. 'Even een sjekkie draaien.' Hij rolt handig het vloeitje tussen zijn vingers, steekt de brand erin, inhaleert diep en zegt: 'Kom, kom, Willem, alsof jij de waarheid niet zult weten! Jij kent de gebroeders Vlaming beter dan wij allemaal bij elkaar.' En met nadruk: 'Het is nog wel familie van je.'

Familie? Het kriebelt hem, waarom zegt Bruul dat met nadruk? Jawel, familie van de verre tak, en dat is het. 'Dat spreek ik niet tegen,' zegt Willem, 'maar van die kotter weet ik niks. Wel van dat gelukje in de loterij! En het klinkt je misschien raar in de oren, maar ik gun het ze. Op tij werken op het wad, dag in dag uit, ik geef het je te doen. Wat is jouw mening hierover, Sander?'

Zijn mening? Sanders blik glijdt van Willem Verbeek, de kottervisser, naar Piet Bruul, de afslager. Manvolk onderling, hij kent ze al jaren, en net als hij zijn het werkers van het eerste uur. De gebroeders Vlaming daarentegen kent hij alleen van goeiedag en goedenavond. Handkockelaars, het ligt ver buiten zijn terrein. Maar toch, zo'n prijs van honderdduizend... Het laat hem niet los, het steekt en prikt.

'Nou, Sander?' dringt Willem aan.

'Ach...' Hij haalt zijn schouders op. 'Wat moet ik ervan zeggen?'

'Dat zij het geluk op hun hand hebben, en wij het nakijken. Dat is Bruul die er een spottend woordje tussendoor gooit, en dan zegt hij: 'Loop je even mee, Sander? Ik heb een paar kistjes schol voor je achtergehouden, al zijn ze duur. Maar beter iets dan niets, zeg ik maar. Reken morgen maar met Schouwenaar af, vandaag heeft-ie andere dingen aan zijn hoofd.'

'Morgen? Hoezo morgen pas?'

'Je zult je oren niet geloven,' zegt Bruul met een lach-

je. ‘Hij heeft een onderonsje met de gebroeders Vlaming, maar hoe en waarom, dat moet je me niet vragen.’ Hij pakt zijn notitieboekje, krabbelt er wat gegevens in en zegt: ‘Je staat bij me in het krijt, makker, maar troost je, jij niet alleen. Er zijn er zo nog een paar.’

‘Dus jij weet niet wat Schouwenaar met die twee te verhapstukken heeft?’ vraagt Willem Verbeek. ‘Jij, zijn rechterhandje. Maar ik heb zo mijn vermoeden...’

‘O, wat dan?’ vraagt Bruul verstoord.

Willem strijkt een paar maal langs zijn raspige wangen, kijkt door de openstaande deur naar buiten en dan weer naar Bruul, en zegt: ‘Ik denk dat hij een verstandig praatje met hen maakt en met een veelbelovend contract op de proppen komt, waar beide partijen beter van worden. Hij het alleenrecht voor inkoop en afzet van de kokkels en zij verzekerd van afname en een beste prijs. Zo snijdt het mes aan beide kanten.’

‘Maar om Schouwenaar zitten ze niet verlegen,’ zegt Bruul met een smalend lachje. ‘Sinds Spanje aan de markt is, gaan er vrachten kokkels over de grens voor consumptie.’

‘Juist,’ zegt Willem. ‘Maar ze moeten toch eerst geveild worden. En Geert Schouwenaar ziet daar misschien zijn kans in. Wat denk jij, Sander?’

Sander, met het beeld van de gebroeders Vlaming voor ogen die om de drie weken in hun rammelende Fordje met een partijtje kokkels komen aanrijden, zegt: ‘Als je het zo bekijkt, wie weet. Maar de vershandel overtoert ook aardig de markt, dus het is afwachten.’

Juist, afwachten. Geen mens kan in de toekomst zien, dus wat blijft er over? Een stilzwijgend hopen, dat geldt voor alles en iedereen.

Voor dit werk moet je niet uit hout gesneden, maar gehakt zijn

Ooit was het leven zo mooi. Sander Kroon haalde vis op bij de afslag en ventte die uit op zijn bakfiets. Een vrij bestaan, maar met genoeg vastigheid om de kost te verdienen voor zijn gezin. Dat verandert als de visvangst aan banden wordt gelegd door quota. Het enige wat nog een beetje lekker loopt, is de kokkelvisserij. Sander neemt noodgedwongen een baantje aan als handkokkelaar, om op het wad de kokkels met zijn blote handen uit het slijk te halen. Zwaar werk waarvoor hij eigenlijk al te oud is, maar het brengt tenminste geld op. Maar of hij daar nu gelukkig van wordt?

Catalijn Claes staat bekend om romans waarin ze schoonheid laat zien te midden van de rampspoed. *Ruwe bolsters* gaat over het hele leven, en hoe mensen zich daarin staande houden.

Z&K

ISBN 978 94 0191 124 5 NUR 344

9 789401 911245

www.zomerenkeuning.nl